Čtvrtek 7. října 2021

P9_TA(2021)0420

Situace v Bělorusku jeden rok po protestech a jejich násilném potlačení

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 7. října 2021 o situaci v Bělorusku jeden rok po protestech a jejich násilném potlačení (2021/2881(RSP))

(2022/C 132/17)

Evropský parlament,

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Bělorusku,

— s ohledem na závěry Evropské rady ze dne 24. května 2021 a ze dne 25. června 2021 o Bělorusku,

— s ohledem na závěry Rady pro zahraniční věci ze dne 21. června 2021 o Bělorusku,

— s ohledem na projev předsedkyně Komise Ursuly von der Leyenové o stavu Unie z roku 2021,

— s ohledem na prohlášení místopředsedy Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josepa Borrella ze dne 26. března 2021 o podpoře EU pro Mezinárodní platformu k zajištění trestní odpovědnosti pachatelů v Bělorusku, na jeho prohlášení ze dne 15. července 2021 o zásazích proti občanské společnosti v Bělorusku, na jeho prohlášení jménem EU ze dne 30. července 2021 o zneužívání migrantů a uprchlíků jako nástroje režimu a na jeho prohlášení jménem EU ze dne 8. srpna 2021 k prvnímu výročí zfalšovaných prezidentských voleb v Bělorusku, které proběhly 9. srpna 2020,

— s ohledem na prohlášení mluvčího Evropské služby pro vnější činnost ze dne 6. července 2021 o odsouzení Viktara Babaryky a o ostatních politických procesech, které proběhly 7. července 2021, dále na jeho prohlášení ze dne 7. července o snížení počtu diplomatických pracovníků Litvy, ze dne 30. srpna 2021 o represích proti novinářům a sdělovacím prostředkům a ze dne 6. září 2021 o odsouzení Maryje Kalesnikavové a Maksima Znaka,

— s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv a na všechny úmluvy o lidských právech, jichž je Bělorusko smluvní stranou,

— s ohledem na Pařížskou chartu pro novou Evropu Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE),

— s ohledem na zprávu zvláštní zpravodajky OSN pro situaci v oblasti lidských práv v Bělorusku Anaïs Marinové přednesenou dne 5. července 2021 na zasedání Rady OSN pro lidská práva,

— s ohledem na rezoluci Rady OSN pro lidská práva ze dne 13. července 2021 o situaci v oblasti lidských práv v Bělorusku,

— s ohledem na své doporučení ze dne 16. září 2021 Radě, Komisi a místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, týkající se směřování politických vztahů mezi EU a Ruskem ([1]),

— s ohledem na to, že Evropský parlament udělil Sacharovovu cenu za svobodu myšlení v roce 2020 demokratické opozici v Bělorusku,

— s ohledem na čl. 132 odst. 2 a 4 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že více než rok po „volbách“ konaných dne 9. srpna 2020 pokračují běloruské orgány v represích vůči běloruskému lidu – mnoho občanů je pronásledováno a mnozí byli zatčeni, mučeni a odsouzeni za to, že dali najevo nesouhlas s režimem nebo s široce rozšířeným porušováním lidských práv, ke kterému v Bělorusku dochází; vzhledem k tomu, že Evropská unie a její členské státy výsledky prezidentských voleb neuznaly;

([1]) Přijaté texty, P9_TA(2021)0383.

B. vzhledem k tomu, že se odhaduje, že od doby voleb bylo za protesty proti režimu zadrženo přes 40 000 Bělorusů; vzhledem k tomu, že obránci lidských práv zdokumentovali stovky případů mučení a špatného zacházení, přičemž několik osob bylo nalezeno mrtvých nebo se stále pohřešuje; vzhledem k tomu, že v běloruských vazebních zařízeních a věznicích nadále dochází k nehumánnímu zacházení s vězni, k mučení a svévolnému upírání lékařské péče a několik zadržených ve vazbě zemřelo; vzhledem k tomu, že bylo zdokumentováno několik pokusů o sebevraždu u soudu a ve vězení; vzhledem k tomu, že v Bělorusku se celá justice zřejmě přeměnila v nástroj režimu, který mu pomáhá se udržet; vzhledem k tomu, že v Bělorusku se nachází více než 720 politických vězňů a že proti běloruským občanům bylo zahájeno přes 4 600 trestních stíhání, ačkoli nebylo zahájeno stíhání nikoho z těch, kdo nesou odpovědnost za násilí a represe nebo se na nich přímo podíleli; vzhledem k tomu, že obránci lidských práv, opoziční politikové, občanská společnost, nezávislí novináři a ostatní aktivisté čelí systematickým násilným represím; vzhledem k tomu, že tisíce Bělorusů musely nebo byly donuceny opustit vlast a hledat útočiště v zahraničí;

C. vzhledem k tomu, že členské státy, zejména Polsko a Litva, poskytly útočiště, lékařskou péči a stipendia tisícům žadatelů o azyl, kteří uprchli před pronásledováním Lukašenkem za své demokratické ambice;

D. vzhledem k tomu, že běloruský režim vede politiku represí proti občanské společnosti a obráncům lidských práv a snaží se umlčet všechny nezávislé hlasy, které ještě v Bělorusku zbývají; vzhledem k tomu, že byla nebo brzy bude ukončena činnost téměř 250 organizací občanské společnosti, mezi nimiž je i Středisko lidských práv Vjasna, které bylo terčem bezprecedentních represí, při nichž byli zatčeni a obžalováni jeho vedoucí pracovníci, zaměstnanci i dobrovolní spolupracovníci, jako je předseda Vjasny Ales Bjaljatski, člen rady Vjasny a místopředseda Mezinárodní federace lidských práv Valjancin Stefanovič, koordinátorka sítě dobrovolníků Vjasny Marfa Rabkovová a dále Andrej Čapjuk, Leanid Sudalenka, Taccjana Lasicová, Maryja Tarasenková, Uladzimir Labkovič a další zaměstnanci a dobrovolníci Vjasny;

E. vzhledem k tomu, že běloruské soudy vynesly na 120 nespravedlivých, nepodložených rozsudků v politicky motivovaných procesech, které se nezřídka konaly s vyloučením veřejnosti a nesplňovaly kritéria kladená na spravedlivý proces; vzhledem k tomu, že běloruský opoziční politik Viktar Babaryka byl odsouzen na čtrnáct let, zatímco představitelé opozice a političtí vězni Maryja Kalesnikava, nositelka Sacharovovy ceny za svobodu myšlení a ceny International Women of Courage, a význačný právník Maksim Znak byli odsouzeni k jedenácti resp. deseti rokům vězení za to, že údajně připravovali státní převrat; vzhledem k tomu, že bylo zatčeno téměř 500 novinářů a běloruské orgány pokračují v pronásledování a šikaně nezávislých běloruských novinářů, kterým se snaží ztěžovat poskytování objektivního zpravodajství; vzhledem k tomu, že dne 27. srpna 2021 nařídil běloruský režim rozpuštění Běloruské asociace novinářů, největší nezávislé organizace novinářů v zemi, která v roce 2004 obdržela Sacharovovu cenu za svobodu myšlení; vzhledem k tomu, že dvě novinářky ze stanice Belsat Jekatěrina Andrejevová a Darja Čulcovová si stále odpykávají trest v jedné z běloruských trestaneckých kolonií;

F. vzhledem k tomu, že v posledních týdnech dramaticky vzrostl tlak vyvíjený na běloruské odborové organizace, kdy Státní bezpečnost (KGB) pozatýkala čelné představitele a několik členů Běloruských nezávislých odborových svazů a Běloruského kongresu nezávislých odborových svazů, uložila jim pokuty a provedla u nich prohlídky; vzhledem k tomu, že v globálním indexu práv pracujících (Global Rights Index), který vydává Mezinárodní konfederace odborových svazů, je Bělorusko na jednom z nejhorších míst;

G. vzhledem k tomu, že Aljaksandr Lukašenka pokračuje ve své kampani proti polské menšině, při níž byli uvězněni dva představitelé polské komunity, Andželika Borysová a Andrzej Poczobut, a útočí na polské školy a šíří propagandu na základě zkresleného výkladu dějin;

H. vzhledem k tomu, že neexistují žádné známky toho, že by běloruské orgány vedly vyšetřování případů policejního násilí nebo zabití demonstrantů, jakých bylo od srpna 2020 nahlášeno mnoho tisíc; vzhledem k tomu, že široce rozšířená beztrestnost za porušování lidských práv znamená, že těžká situace běloruského lidu se zdá být bezvýchodná; vzhledem k tomu, že neexistence právního státu znamená, že lidé nemohou požívat práva na spravedlivý proces; vzhledem k tomu, že Bělorusko je jedinou zemí v Evropě, která dosud vykonává trest smrti;

I. vzhledem k tomu, že dne 23. května 2021 bylo letadlo společnosti Ryanair, které letělo na mezinárodní lince FR4978 mezi dvěma hlavními městy v EU (z Athén do Vilniusu), donuceno na příkaz Aljaksandra Lukašenky přistát v Minsku pod falešnou záminkou hrozby bombového útoku, což bylo v rozporu s mezinárodními úmluvami a vedlo k ohrožení

bezpečnosti více než 170 cestujících a členů posádky; vzhledem k tomu, že v Minsku pak běloruské orgány zatkly běloruského novináře a aktivistu Ramana Prataseviče a jeho partnerku Sofii Sapegovou, kteří byli na palubě letadla;

J. vzhledem k tomu, že v odvetě za sankce, které EU uvalila na Bělorusko v reakci na nucené přistání letadla Ryanair na lince FR4978, Lukašenka veřejně pohrozil, že Evropskou unii, zejména sousední Litvu a Polsko, zaplaví migranty a drogami; vzhledem k tomu, že toho bylo dosaženo zneužitím migrantů k politickým cílům; vzhledem k tomu, že Lukašenkův režim vytvořil systém, kdy jsou do Minsku letecky přepravováni migranti z Iráku, Turecka a dalších zemí, kterým pak běloruská pohraniční stráž pomáhá ilegálně překročit hranice s Evropskou unií; vzhledem k tomu, že přibližně 4 000 nelegálních migrantů tak překročilo hranice s Litvou, více než 1 400 se dostalo do Polska a asi 400 vstoupilo na území Lotyšska; vzhledem k tomu, že Litva, Lotyšsko a Polsko vyhlásily na hranicích s Běloruskem výjimečný stav; vzhledem k tomu, že počet případů nelegálního vstupu na území Unie je stále vysoký a neustále dochází k pokusům o nelegální překročení hranic; vzhledem k tomu, že běloruský režim používá násilí, aby donutil migranty k překročení hranice s EU, a šíří propagandu a dezinformace obviňující členské státy EU z napomáhání k ilegální migraci do Běloruska; vzhledem k tomu, že Lukašenka navrhl, aby Bělorusko přestalo přijímat vracející se migranty a předložil v parlamentu příslušný návrh zákona; vzhledem k tomu, že nejméně pět migrantů zemřelo v důsledku podchlazení a vyčerpání a několik dalších uvázlo na několik týdnů na hranicích EU s Běloruskem; vzhledem k tomu, že Polsko omezilo přístup organizací občanské společnosti a sdělovacích prostředků do příhraničních oblastí, v nichž byl vyhlášen výjimečný stav; vzhledem k tomu, že situace na hranicích EU s Běloruskem zůstává napjatá a dochází zde velmi často k provokacím ze strany běloruských policistů a vojáků;

K. vzhledem k tomu, že předsedkyně Komise ve svém projevu o stavu Unie dne 15. září 2021 označila využívání migrantů k politickým cílům za hybridní útok Běloruska s cílem destabilizovat EU;

L. vzhledem k tomu, že Vitalij Šišov, zakladatel Běloruského domu na Ukrajině – skupiny pomáhající lidem, kteří opustili Bělorusko – byl dne 3. srpna 2021 nalezen oběšený v jednom z kyjevských parků;

M. vzhledem k tomu, že dne 17. září 2021 zastavilo běloruské nejvyšší státní zastupitelství vyšetřování okolností úmrtí Ramana Bandarenky;

N. vzhledem k tomu, že režim pozatýkal přes stovku lidí, kteří se na sociálních sítích vyjadřovali k nedávné přestřelce v Minsku, při níž byl zabit Andrej Zelcer a jeden agent KGB, a nutil je přiznat se k činům, které nespáchali;

O. vzhledem k tomu, že běloruská sportovkyně Kryscina Cimanouskaja byla poté, co veřejně vystoupila s kritikou svých trenérů, donucena předčasně opustit olympijské hry v Tokiu; kvůli obavám o svou bezpečnost požádala na tokijském letišti o policejní ochranu a později přijala humanitární vízum, které jí poskytlo Polsko; vzhledem k tomu, že Mezinárodní olympijský výbor vyloučil trenéry Artura Šimaka a Jurije Moiseviče z účasti na olympijských hrách v Tokiu a zahájil vyšetřování;

P. vzhledem k tomu, že v této již tak velmi napjaté atmosféře pořádalo Rusko a Bělorusko v září 2021 velmi rozsáhlé vojenské cvičení „Západ 2021“ za účasti 200 000 vojáků; tato akce dále přispěla k eskalaci napětí na hranicích EU; vzhledem k tomu, že Rusko a Bělorusko zřídily v Grodnu, méně než 15 km od hranice s Polskem, společné výcvikové středisko vzdušných sil a protivzdušné obrany; vzhledem k tomu, že dne 9. září 2021 se Lukašenka a Vladimir Putin setkali v Moskvě a oznámili, že schválili dalších 28 programů ekonomické a fiskální integrace a vytvoření „společné oblasti obrany“, která představuje další krok ke sloučení běloruských a ruských ozbrojených sil a k případnému trvalému rozmístění ruských jednotek v Bělorusku; vzhledem k tomu, že Lukašenka oznámil, že do roku 2025 plánuje zakoupit od Ruské federace zbraně v hodnotě 1 miliardy USD, mezi nimiž mají být i raketové systémy S-400; vzhledem k tomu, že dne 9. září 2021 uzavřeli Lukašenka a Putin rovněž dohodu o vytvoření sjednoceného trhu s ropou a plynem a o prohloubení vzájemné hospodářské integrace, přičemž tato dohoda může znamenat, že Lukašenka se bude nadále ucházet o větší ruskou podporu výměnou za oslabení svrchovanosti své země;

Q. vzhledem k tomu, že dne 28. června 2021 běloruský režim pozastavil svou účast v iniciativě Východního partnerství;

R. vzhledem k tomu, že v posledním roce vyhostil Lukašenkův režim několik diplomatů a pracovníků velvyslanectví EU a jejích členských států, a uzavřel tak další možnosti diplomatické komunikace;

S. vzhledem k tomu, že se Mezinárodní měnový fond (MMF) rozhodl poskytnout Bělorusku přístup k téměř jedné miliardě USD ve formě tzv. zvláštních práv čerpání, a to v rámci širšího balíčku v hodnotě 650 miliard dolarů, který je k dispozici všem členům MMF;

T. vzhledem k tomu, že Bělorusko zahájilo komerční provoz jaderné elektrárny Astravec, aniž by splnilo všechna bezpečnostní doporučení obsažená ve zprávě ze zátěžového testu EU z roku 2018; vzhledem k tomu, že běloruská strana je netransparentní a neposkytuje o dění v elektrárně důvěryhodné informace, což potvrzuje, že elektrárna představuje závažné riziko pro jadernou bezpečnost;

U. vzhledem k tomu, že Rada dne 21. června 2021 přijala v návaznosti na vynucené a protiprávní přistání letu společnosti Ryanair FR4978 v Minsku čtvrtý balíček restriktivních opatření proti běloruským jednotlivcům a subjektům; vzhledem k tomu, že Rada dne 4. června 2021 rozhodla, že běloruským dopravcům všech kategorií zakáže přelety vzdušného prostoru EU a přístup na letiště v EU; vzhledem k tomu, že Evropská unie dosud uvalila sankce na 166 osob a 15 organizací, mezi nimiž je i Aljaksandr Lukašenka, a vyhlásila cílené ekonomické sankce proti několika odvětvím běloruského hospodářství; vzhledem k tomu, že v roce 2020 běloruská ekonomika zaznamenala pokles reálného HDP ve výši 0,9 % a že podle prognóz má v roce 2021 dojít k dalšímu poklesu o 2,7 %; vzhledem k tomu, že Čína s Běloruskem nadále spolupracuje a investuje zde, zejména v čínsko-běloruském průmyslovém parku Velký kámen;

1. i nadále vyjadřuje pevnou solidaritu s běloruským obyvatelstvem a s pokojnými demonstranty, kteří se zasazují o svobodné a demokratické Bělorusko; připomíná, že Evropská unie a její členské státy neuznaly výsledky prezidentských voleb z roku 2020 kvůli široce rozšířenému falšování výsledků a manipulaci s nimi, a neuznávají tedy ani Aljaksandra Lukašenku jako běloruského prezidenta;

2. nadále odsuzuje represe vůči pokojným běloruským občanům, jejich mučení a špatné zacházení s nimi, potlačování sdělovacích prostředků a internetu, jakož i bití, zatýkání a zastrašování novinářů, blogerů a jiných nezávislých hlasů v Bělorusku; nadále vyzývá k okamžitému a bezpodmínečnému propuštění všech politických vězňů a svévolně zadržovaných osob a ke stažení veškerých obvinění, jež byla vůči nim vznesena, a požaduje okamžité ukončení násilí a represí;

3. trvá na tom, že v Bělorusku je třeba zajistit základní svobody a lidská práva, právní stát a fungující nezávislé soudnictví a zastavit veškeré represe, pronásledování, špatné zacházení, sexuální a genderově podmíněné násilí, případy nuceného zmizení a mučení a okamžitě přistoupit k definitivnímu zrušení trestu smrti; vyzývá k ukončení diskriminace žen a zranitelných skupin, včetně osob se zdravotním postižením a osob LGBTQI;

4. odsuzuje politické procesy s představiteli opozice Maryjou Kalesnikavovou a Maksimem Znakem a dalšími politickými vězni a zadržovanými osobami a odsuzuje rovněž tvrdé a nespravedlivé tresty, k nimž byli v nedávné době odsouzeni; vyjadřuje politování nad tím, že soudní jednání probíhala s vyloučením veřejnosti, nebylo při nich zaručeno právo na řádný proces a nesměli se jich zúčastnit diplomaté EU a členských států;

5. nadále odsuzuje odvetné akce státních orgánů proti Středisku pro lidská práva Vjasna a vyzývá k okamžitému a bezpodmínečnému propuštění Alese Bjaljackého, Valjancina Stefanoviče, Marfy Rabkovové, Andreje Čapjuky, Leanida Sudalenky, Taccjany Lasicové, Maryje Tarasenkové, Uladzimira Labkoviče a dalších zaměstnanců a dobrovolníků Vjasny a požaduje, aby byli zproštěni všech obvinění;

6. odsuzuje represe a nepřátelské akce úřadů namířené proti zástupcům polské menšiny a polským školám v Bělorusku; vyzývá v této souvislosti k okamžitému a bezpodmínečnému propuštění Andželiky Borysové, novináře Andrzeje Poczobuta a ostatních politických vězňů;

7. odsuzuje jednání běloruských trenérů Artura Šimaka a Jurije Moiseviče na olympiádě v Tokiu; připomíná trestní stíhání běloruských sportovců za jejich účast na pokojných protestech a poukazuje na údajnou souvislost vraždy Ramana Bandarenky s běloruskou federací ledního hokeje; vyzývá Mezinárodní olympijský výbor a ostatní mezinárodní sportovní výbory a federace, aby se při kontaktu s představiteli Běloruska řídily svými etickými kodexy a kodexy chování;

8. opakuje svou výzvu ESVČ, Komisi a diplomatickým zastoupením členských států EU v Bělorusku, aby pozorně sledovaly situaci jednotlivých politických vězňů, informovaly o tomto monitorování Parlament, poskytovaly politickým vězňům podporu a usilovaly o jejich propuštění;

9. žádá, aby bylo jednoznačně podpořeno úsilí běloruské demokratické opozice o uspořádání svobodných a spravedlivých voleb pod mezinárodním dohledem Úřadu OBSE pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), které se budou opírat o nezávislé a svobodné sdělovací prostředky a silnou občanskou společnost;

10. domnívá se, že únos a nucené přistání letu společnosti Ryanair FR4978 v Minsku je aktem státního terorismu, a vyzývá proto EU, aby proti osobám a organizacím v Bělorusku a Rusku, které jsou za tyto činy odpovědné, uplatnila omezující opatření s cílem bojovat proti terorismu;

11. naléhavě vyzývá Evropskou radu, aby na svém nadcházejícím zasedání ve dnech 21.–22. října 2021 přijala komplexní a strategický přístup k sankcím proti běloruskému režimu, který by se měl odklonit od postupného uvalování sankcí k razantnějšímu přístupu, vzhledem k systematické povaze represí a závažnému porušování lidských práv;

12. vítá rozhodnutí Rady přijmout čtvrtý balíček restriktivních opatření a naléhavě ji vyzývá, aby s nejvyšší naléhavostí přistoupila k přijetí pátého balíčku sankcí namířených proti osobám a organizacím, které se podílely na tvrdých zásazích a represích v Bělorusku, a proti jednotlivcům a subjektům zapojeným do obchodování s lidmi, a aby zasáhla proti obcházení sankcí, k němuž v současnosti dochází;

13. vyjadřuje znepokojení nad skutečností, že uvalené hospodářské sankce mají na Lukašenkův režim jen částečný dopad a že se zásadně nedotkly důležitých odvětví, jako je odvětví potaše a ropných produktů; vyzývá Radu, aby dále posílila cílené hospodářské sankce EU proti klíčovým odvětvím běloruské ekonomiky a veřejným a soukromým společnostem, které podporují a financují Lukašenkův režim, a aby do balíčku hospodářských sankcí zahrnula další odvětví, jako je ocelářství a dřevozpracovatelský a chemický průmysl, stejně jako všechny zbývající státní banky a klíčové společnosti, jako jsou Belaruskali a Beltelecom, a aby zakázala dovoz výrobků, které v mnoha případech vyrobili vězni v trestních koloniích; vítá skutečnost, že USA, Spojené království a Kanada přijaly další sankce při příležitosti prvního výročí zfalšovaných prezidentských voleb v Bělorusku; vyzývá EU, aby koordinovala svá opatření se Spojenými státy, partnery ze skupiny G7 a dalšími podobně smýšlejícími demokratickými zeměmi;

14. vyzývá členské státy, aby společně prohlásily příslušníky běloruské KGB za nežádoucí osoby na území Evropské unie; opakuje, že EU by měla věnovat zvláštní pozornost finančním tokům z Běloruska, a vyzývá orgány EU, aby informovaly Parlament o aktivech v držení osob z Lukašenkova okolí a osob napojených na Lukašenkovy zkorumpované oligarchy; opakuje svou výzvu EU, aby tato opatření koordinovala se Spojenými státy, partnery ze skupiny zemí G7 a dalšími podobně smýšlejícími zeměmi;

15. odsuzuje vyhoštění diplomatů EU a členských států z Běloruska, zejména vedoucího delegace Evropské unie v Bělorusku, a vyhoštění velvyslanců a diplomatů Litvy, Lotyšska a Polska; vyzývá členské státy, aby z Minsku odvolaly své velvyslance ke konzultacím, čímž vyšlou Lukašenkově režimu politický signál, a aby odmítly akreditaci běloruských diplomatů v EU; zdůrazňuje, že běloruští poslanci a představitelé by neměli být zváni na žádné mezinárodní ani dvoustranné akce; naléhavě vyzývá ESVČ, aby přezkoumala své pracovní metody a zajistila aktivní úlohu vedoucího delegace Evropské unie v Bělorusku, který byl odvolán do Bruselu, a aby přijala dodatečná opatření k zajištění bezpečného pracovního prostředí pro diplomaty EU a zaměstnance delegací EU v Minsku, zejména pokud jde o jejich ochranu před propagandistickými útoky ze strany Lukašenkova režimu;

16. důrazně odsuzuje skutečnost, že Lukašenkův režim zneužívá lidi k politickým účelům, což je v rozporu s mezinárodními normami a dvoustrannými dohodami Běloruska s členskými státy EU, s nimiž sousedí; zdůrazňuje, že běloruským státem podporované nelegální překračování vnějších hranic EU doprovázené dezinformační kampaní je formou hybridní války, jejímž cílem je zastrašit a destabilizovat EU; vyslovuje hlubokou solidaritu Litvě, Polsku a Lotyšsku, jakož i dalším členským státům EU, na něž se běloruský režim zaměřil; opakuje, že je třeba, aby nejvíce zasažené země účinně chránily vnější hranice EU v souladu s příslušným mezinárodním právem, zejména s Ženevskou úmluvou a právem EU v oblasti azylu, včetně Listiny základních práv;

17. vítá podporu, kterou členské státy EU, Norsko a unijní instituce a agentury, zejména Europol, Frontex a Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu, poskytují státům postiženým migrační krizí vyvolanou běloruským režimem, a vybízí k tomu, aby tuto podporu poskytovaly i nadále, např. prostřednictvím navýšení mimořádné pomoci EU, a vyzývá ty, kteří

této pomoci zatím nevyužili, aby tak učinili; vyzývá členské státy a orgány EU, aby se naléhavě zabývaly mnohotvárnou krizí na běloruských hranicích, pomáhaly migrantům, kteří uvázli na hranicích s Běloruskem, a poskytly jim nezbytnou podporu; vyjadřuje znepokojení nad tím, že situace na polsko-běloruské hranici není transparentní, a naléhavě vyzývá polské orgány, aby transparentním způsobem zajistily soulad veškerých právních předpisů, politických opatření nebo postupů uplatňovaných na polsko-běloruské hranici s právem EU, zabezpečily přístup organizací občanské společnosti a sdělovacích prostředků do dotčeného příhraničního regionu a spolupracovaly s agenturou Frontex na společném řešení stávající krize; vyzývá EU, její členské státy a mezinárodní organizace, aby zintenzivnily úsilí o odstranění těchto státem organizovaných toků obchodování s lidmi, například vyvíjením diplomatického tlaku na země původu migrantů, uvalením sankcí na běloruské činitele a osoby a organizace do nich zapojené a na mezinárodní zločinecké organizace působící na území EU, které jsou odpovědné za přesun těchto lidí do jejich konečného místa určení; zdůrazňuje, že Bělorusko nedávno pozastavilo svůj vízový režim s Pákistánem, Jordánskem, Egyptem a Jihoafrickou republikou, což nyní umožňuje bezvízové cestování z těchto zemí do Běloruska;

18. vyzývá Komisi, Radu a členské státy, aby v souvislosti s touto situací přijaly společný přístup, který bude založen na příslušném unijním a mezinárodním právu a na zásadách solidarity, transparentnosti, odpovědnosti a dodržování lidských práv a základních svobod; vyzývá Komisi, aby naléhavě předložila cílené legislativní návrhy, které poskytnou členským státům potřebné záruky, aby mohly rychle a účinně jednat a reagovat na zneužívání migrace třetími zeměmi, a to zejména tím, že zajistí odolnou a účinnou ochranu vnějších hranic EU, zavede účinná opatření k předcházení nedovolenému překračování hranic a navrhne způsoby, jak zastavit zneužívání azylového systému kteroukoli nepřátelskou třetí zemí nebo zločineckou sítí;

19. je znepokojen tím, že na hranicích mezi Běloruskem a EU umírají lidé, a vyjadřuje svou soustrast rodinám a příbuzným zemřelých; žádá orgány Polska, Lotyšska, Litvy a dalších dotčených členských států, aby během této krizové situace zajistily dodržování práva EU v oblasti azylu a návratů a mezinárodního práva v oblasti lidských práv, a to i pokud jde o přístup k azylu a přístup médií, organizací občanské společnosti a poskytovatelů právní pomoci do těchto příhraničních oblastí v co nejvyšší míře, a aby zohledňovaly pokyny Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a orgánů Rady Evropy; žádá Komisi jakožto strážkyni Smluv, aby zajistila dodržování příslušného práva EU;

20. vyzývá členské státy, aby posílily svou spolupráci v oblasti správy hranic, boje proti obchodování s lidmi, pašování cigaret a dalších bezpečnostních problémů, které běloruský režim vytvořil nebo zhoršil; podporuje návrh Komise na pozastavení uplatňování některých článků dohody s Běloruskou republikou o usnadnění udělování víz, které by se dotklo konkrétních kategorií činitelů spojených s Lukašenkovým režimem, ale nikoli běžných běloruských občanů; požaduje, aby byl seznam dotčených osob rozšířen a aby se již nyní začalo uvažovat o tom, že by budoucí balíčky sankcí zahrnovaly i kategorie osob, na něž se mohou vztahovat individuální omezující opatření;

21. vyjadřuje politování nad tím, že MMF přiznal zvláštní práva čerpání ve výši 910 milionů USD, ale nevázal je na žádné podmínky, takže nebudou sloužit běloruským občanům, nýbrž zájmům nelegitimní hlavy státu; vyzývá členské státy, aby koordinovaly svou činnost s mezinárodními partnery v mnohostranných organizacích, jako je MMF, s cílem omezit vyplácení finančních prostředků Lukašenkovu režimu a zastavit s ním veškerou spolupráci; bere na vědomí, že nedemokratické země, zejména Rusko a Čína, v Bělorusku nadále investují;

22. opakuje, že je naléhavě nutné rozkrýt ruskou podporu pro Lukašenkův brutální zásah proti běloruskému lidu a zapojení Ruska do hybridních akcí Lukašenkova režimu proti EU, včetně využívání migrantů k politickým cílům, a pokládá Kreml za odpovědný za tyto činy;

23. se znepokojením bere na vědomí agresivní scénář vojenského cvičení „Zapad 2021“ a nedostatečné možnosti k jeho pozorování; opakuje, že toto vojenské cvičení, stejně jako jiná podobná rozsáhlá cvičení, zdůrazňuje ofenzivní postoj Ruska a jeho odhodlání využít svých schopností nepřátelským způsobem; opakuje svou výzvu k vybudování strategické autonomie EU a skutečné evropské obranné unie jakožto součásti posílené NATO;

24. odsuzuje pokračující jednání mezi Lukašenkou a Vladimírem Putinem, jehož cílem je připravit plány na větší integraci Běloruska a Ruska, včetně postupné militarizace Běloruska, a považuje to za porušení svrchovanosti Běloruska, neboť běloruským občanům je tak upíráno právo rozhodovat o budoucnosti své země; zdůrazňuje nezákonnost

Lukašenkovy vlády a odmítá všechny dohody, které Lukašenka uzavřel jménem běloruského státu, zejména po skončení svého prezidentského funkčního období dne 5. listopadu 2020; opakuje, že EU musí dát jasně najevo, že pokud Rusko bude ve své současné politice vůči Bělorusku pokračovat, EU bude muset na Rusko uvalit další omezující a odrazující opatření; žádá orgány EU, aby Parlament pravidelně informovaly o vměšování Kremlu do vývoje v Bělorusku, včetně toho, jak Kreml využívá této situace k prohlubování své politické, vojenské a hospodářské kontroly nad Běloruskem;

25. vyjadřuje zklamání nad tím, že až do této chvíle nebyla EU schopna vyvinout komplexní strategii zacílenou na běloruský režim, a naléhavě vyzývá Radu, Komisi a vysokého představitele, místopředsedu Komise, aby vytvořili takovou soudržnou a komplexní strategii zacílenou na Bělorusko, která bude založena jednak na aktuálně poskytované mimořádné podpoře obětí represí a jednak na strategické a dlouhotrvající politické, technické a finanční podpoře běloruské občanské společnosti, obránců lidských práv, nezávislých sdělovacích prostředků, odborů a demokratických sil v této zemi i za jejími hranicemi, na spolupráci se sousedními zeměmi ve věci naléhavých humanitárních problémů, úzké spolupráci s mezinárodními partnery, příslušnými mnohostrannými organizacemi (tj. OSN, OBSE) a mezinárodními dárci a na společných mezinárodních krocích, jejichž cílem bude řešit beztrestnost; vyzývá ESVČ, aby se ujala vedení při koordinaci této soudržné politiky s členskými státy a dalšími orgány EU;

26. naléhavě vyzývá Komisi, místopředsedu Komise, vysokého představitele a členské státy, aby nadále upozorňovali na situaci v Bělorusku ve všech příslušných evropských a mezinárodních organizacích, zejména OBSE, OSN a jejích specializovaných orgánech, s cílem zlepšit mezinárodní opatření zaměřená na situaci v Bělorusku a překonat překážky, které této činnosti klade Rusko a další země;

27. nadále podporuje legitimní požadavky běloruských občanů a jejich volání po svobodných a spravedlivých volbách, základních svobodách a lidských právech, demokratickém zastoupení, účasti na politickém životě ve svobodném a svrchovaném Bělorusku;

28. vyjadřuje uznání systematické a soustavné práci běloruských demokratických sil v Bělorusku i v exilu, zejména vedoucí představitelce demokratické opozice Svjatlaně Cichanouské, Koordinační radě a Národnímu protikrizovému řízení; opakuje, že je naléhavě nutné udržovat a rozšiřovat kontakty a spolupráci s těmito silami; v této souvislosti vítá rozhodnutí Litvy udělit oficiální akreditaci běloruskému demokratickému zastoupení ve Vilniusu a vyzývá ostatní členské státy, aby tak rovněž učinily; vyzývá EU, aby podpořila zřízení kanceláře zastoupení demokratického Běloruska v Bruselu;

29. vyzývá EU, aby na operační úrovni navázala spolupráci s představiteli demokratických sil Běloruska s cílem dokončit přijetí plánu, jehož cílem je provést komplexní plán hospodářské podpory ve výši 3 miliard EUR pro budoucí demokratické Bělorusko, přičemž tato podpora bude směřovat do oblastí, jako je budování kapacit běloruských demokratických sil v oblastech prosazování zájmů, reforem, řízení investic a státní správy; vyzývá EU, aby zahájila nezbytné přípravy na dialog s běloruskými demokratickými silami a aby pravidelně informovala Parlament o dosaženém pokroku, a to i pokud jde o přijetí strategie EU pro budoucí vztahy s demokratickým Běloruskem a komplexní soubor opatření pro přípravu běloruských demokratických sil na provedení tohoto plánu;

30. opakuje svou výzvu, aby byli představitelé demokratického Běloruska oficiálně pozváni na nadcházející summit Východního partnerství a aby byli zapojeni do dvoustranných a přípravných setkání na vysoké úrovni na úrovni EU i členských států a do parlamentních zasedání a meziparlamentních setkání s Evropským parlamentem a parlamenty členských států; opakuje, že je důležité zřídit ve všech vnitrostátních parlamentech členských států EU, zemí východního sousedství a zemí skupiny G7 oficiální skupiny zaměřené na Bělorusko; vyzývá k většímu zapojení zástupců běloruské občanské společnosti a demokratické opozice do mnohostranných orgánů Východního partnerství, zejména v rámci fóra občanské společnosti Východního partnerství a Parlamentního shromáždění Euronest, a k jejich přítomnosti v těchto orgánech;

31. připomíná svou předchozí iniciativu týkající se mise na vysoké úrovni, do níž by byli zapojeni bývalí vysoce postavení evropští představitelé a jež měla mít za cíl prozkoumat všechny možné způsoby, jak zastavit násilí a osvobodit politické vězně, a která by mohla pomoci vytvořit v Bělorusku příznivé prostředí pro inkluzivní domácí politický dialog; znovu vyzývá Komisi a místopředsedu Komise, vysokého představitele, aby společně s mezinárodními partnery uspořádali mezinárodní konferenci na vysoké úrovni na téma „Budoucnost demokratického Běloruska“ týkající se řešení krize

v Bělorusku a příslibu finančního balíčku ve výši několika miliard eur na podporu budoucího reformního úsilí a restrukturalizace běloruského hospodářství; žádá Komisi, aby Parlament informovala o pokroku v dosahování tohoto cíle;

32. zdůrazňuje, že je třeba důkladně vyšetřit zločiny, kterých se Lukašenkův režim dopustil na běloruském obyvatelstvu, včetně vražd Ramana Bandarenky a dalších běloruských občanů; očekává výsledky vyšetřování okolností úmrtí Vitalije Šišova vedeného ukrajinskými orgány; vyzývá všechny členské státy, aby aktivně uplatňovaly zásadu univerzální jurisdikce a připravily obžaloby proti běloruským představitelům, kteří jsou za násilí a represe odpovědní nebo se na nich podíleli, včetně Aljaksandra Lukašenky;

33. hodlá usilovat o účinné fungování platformy Evropského parlamentu pro boj proti beztrestnosti v Bělorusku a ke koordinaci včasné mezinárodní reakce na tamní vývoj; vyzývá tuto platformu, aby na své nadcházející schůzi nastínila, jakým způsobem by měla EU přispívat k procesní strategii a společně s partnery se zapojit do mezinárodního soudního řízení včetně univerzální jurisdikce s cílem odsoudit Aljaksandra Lukašenku a představitele jeho režimu osobně za zločiny, kterých se v obrovském měřítku dopouštějí proti běloruskému lidu; vyzývá platformu zejména k tomu, aby zvážila předložení případu Běloruska Mezinárodnímu soudnímu dvoru, a to na základě porušení Chicagské úmluvy, Montrealské úmluvy a Úmluvy OSN proti mučení Lukašenkovým režimem;

34. připomíná všem podnikům EU působícím v Bělorusku svou předchozí výzvu, aby v souladu s obecnými zásadami OSN v oblasti podnikání a lidských práv postupovaly s náležitou péčí a dostály své odpovědnosti za dodržování lidských práv; žádá je, aby se zdržovaly jakýchkoli nových investic a veřejně u běloruských orgánů protestovaly proti pokračujícím represím vůči pracovníkům a obecně občanům;

35. naléhavě vyzývá Komisi, Evropskou službu pro vnější činnost a členské státy EU, aby zvýšily přímou podporu běloruské opozici, občanské společnosti, obhájcům lidských práv a nezávislým mediálním organizacím v Bělorusku i v zahraničí; zdůrazňuje, že i přes oznámení běloruského režimu o odstoupení od Východního partnerství je důležité udržovat vztahy s těmito jednotlivci a organizacemi; zavazuje se, že vynaloží větší úsilí v oblasti činnosti na podporu demokracie; opakuje svou výzvu k zavedení cíleného programu pomoci EU s cílem pomáhat občanské společnosti, nezávislým sdělovacím prostředkům, akademické obci a běloruské opozici v exilu, jakož i obětem politických represí a policejního násilí a těm, kdo prchají před represivním režimem;

36. vyzývá Komisi, členské státy a ESVČ, aby spolupracovaly s mezinárodními partnery, jako je Moskevský mechanismus OBSE a Rada OSN pro lidská práva, i s obránci lidských práv a zástupci občanské společnosti na místě, při sledování a dokumentování případů porušování lidských práv a informování o těchto případech i následné vymezování odpovědnosti příslušných aktérů a spravedlnost pro oběti; vítá a podporuje zřízení Mezinárodní platformy k zajištění trestní odpovědnosti pachatelů v Bělorusku a vyzývá orgány a členské státy EU, aby podporovaly její činnost a stejně tak podporovaly činnost Rady OSN pro lidská práva (UNHRC) a dalších mezinárodních iniciativ, jež usilují o pohnání pachatelů k odpovědnosti; podporuje další diskuse o možnosti zřízení mezinárodního soudu pro porušování lidských práv v Bělorusku, který by měl mít sídlo v Haagu;

37. zdůrazňuje nesmírný význam zřizování „velvyslanectví běloruského lidu“ na celém světě a naléhavě vyzývá Komisi a členské státy, aby poskytly další podporu na ochranu práv a zájmů běloruských občanů v zahraničí a zájmů demokratického Běloruska, například tím, že prozkoumají způsoby, jak „velvyslanectví běloruského lidu“ financovat;

38. vybízí členské státy, aby dále zjednodušily a urychlily postupy vydávání víz a povolení k pobytu pro osoby, které jsou na útěku z Běloruska z politických důvodů nebo které potřebují lékařskou péči v důsledku násilí, které na nich bylo spácháno, a aby jim i jejich rodinám nabídly potřebnou pomoc a podporu; vyzývá členské státy a Komisi, aby nabízely stipendia běloruským studentům a akademickým pracovníkům, kteří byli vyloučeni z vysokých škol a uvězněni za svůj prodemokratický postoj;

39. zdůrazňuje, že je důležité zabývat se hrozbami pro jadernou bezpečnost, které představuje běloruská jaderná elektrárna Astravec; trvá na tom, že se musí zavázat k plnému provedení doporučení obsažených ve vzájemném hodnocení této elektrárny vypracovaném Skupinou evropských dozorných orgánů pro jadernou bezpečnost; dokud k tomu nedojde, vyslovuje se pro zákaz dovozu energie z běloruské jaderné elektrárny na trh EU a zahrnutí tohoto postoje do mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích EU;

40. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, vládám a parlamentům členských států, Radě Evropy, Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, orgánům Běloruské republiky a Ruské federace a zástupcům běloruské demokratické opozice.